

УДК 316.4

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.4.12>**Черненко Володимир Олександрович**

кандидат філософських наук,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського
пл. Конституції, 11, Харків, Україна
orcid.org/0000-0001-7413-3082

ГЛОСАРІЙ ЕПІСТЕМОЛОГІЇ В СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Актуальність проблеми. Глобальні трансформації XX початку XXI ст. в соціальному просторі, як ніколи яскраво продемонстрували необхідність змінювати методи та форми управління даною галуззю, постійно підвищувати особистий рівень інтелектуальних властивостей. Соціальний конструкт стикається з проблемами кризи стосовно задіяних методів щодо свого функціонування. Тому, виникає суттєвий дисбаланс між залученням нових підходів до управління суспільним простором і старими стандартами рефлексії, які не відповідають парадигмі інноваційного розвитку та стають на заваді ефективно реагувати соціальним інститутам на нові форми соціо-інтелектуальних, управлінських, культурних, освітніх ризиків.

Мета – проаналізувати специфіку глосарію епістемології щодо їхнього функціонування в соціальному вимірі, який тісно перетинається з феноменом публічності. Представити в статті різновиди експлікацій, які актуалізують свою присутність в науковому дослідженні, соціо-культурному бутті, а саме, когнітивна, комунікаційна та морально-етична, комунікативно-діалогічна, інформаційна.

Методи. В рамках функціонування епістемології розрізняють наступні поняття як «куматойд», «case studies», «абдукція» та теорія «артикуляції» Лоуренса Гроссберга. Дані поняття повинні стати абеткою сучасного фахівця в галузі гуманітарних методологій. Тому, важливо надати визначення для кожної категорії. У статті використовується дихотомія публічної сфери за Ю. Габермасом («сильна» – інституціональна: «слабка» – неформальна); визначення публічного простору» Х. Арент. Також залучаються візії філософії науки (Т. Кун, І. Лакатос). В якості теоретико-концептуальної конструкції – методологія епістемологічних досліджень базується на прийнятті наукового знання як інтерсуб'єктивного та деперсоніфікованого.

Результати дослідження. Автором статті запропоновано формування нового сприйняття професійної спільноти та відношення к атрибутам повсякденності (символічним системам, культурним універсалам, соціальним групам), тощо;

звернення до професійної методології, яка створює умови для розвитку наукової, соціальної, педагогічної, публічної діяльності;

залучення модулюючої онтології – перед фахівцем стоїть завдання вивчити візії різноманітних видів, типів, форм, засобів та стилів мислення для пошуку та формування найбільш виваженого управлінського рішення;

візії антропологічного і психологічного виднокола для розв'язання глибинних екзистенційних проблем.

Ключові слова: парадигма, епістемологія, публічний простір, соціальне буття, експлікації, філософія науки, культура.

Ти ніколи не будеш знати достатньо, якщо не будеш знати більш ніж достатньо
Вільям Блейк

Вступ. Нові реалії публічного простору вимагають впровадження альтернативних підходів до рефлексії суспільного буття, яке міститься в різних професійних напрямках – освіті, науці, функціонуванні соціальних інститутів тощо [4]. Тому для втілення цієї мети автор статті залучає

гloserій епістемології як методологічну основу до його включення та розкриття в аспекті публічних відносин та функціонуванню науково-соціальних парадигм [3;5;6]. Крім того, обидва напрямки стали потужним поштовхом до виділення експлікацій (модусів), що актуалізують свою присутність в різних проявах індивідуальної чи суспільної компоненти. Вони розкриваються у якості усталених системних відносин (зв'язків) щодо основних феноменів керування знанням («куматоїд», «case studies», «абдукція», теорія артикуляції) задля використання у просторі збереження, відтворення та розвитку інтелектуальних ресурсів, забезпечення ефективного фахового осмислення дій (практик), які стають запорукою досягнення професійних цілей.

Постановка проблеми. Відомий інтелектуал та винахідник XX ст., та й просто неординарна особистість Б. Гейтс зазначав, що «світ очікує від тебе яких-небудь досягнень, перед тим, як прийняти до відома твоє почуття власної гідності». Сене навколишнього світу пізнаєш лише через культуру, знання та своє ремесло (А. де Сент-Екзюпері). Зростаючий попит на фахівців, які стають новаторами у своїх професійних сегментах діяльності призводить до пошуку нових філософій (візій) управління людськими ресурсами. Нові виклики буття також потребують від керівника (вченого) нового змісту у відносинах з підлеглими, пошуку нових зв'язків в структурі управління, прийняття нестандартних, креативних рішень. Рішень, які наповнюють роботу різноманітних галузей новими сенсами [4]. Соціальний простір іманентно пов'язаний з наявністю людського «я», що допоміжним чином актуалізує особистість через виявлення (презентацію) себе у публічному вимірі. Публічність, на думку німецько-американської філософині Х. Арендт, стає «сценою» для індивіда, на якій він «розігрує» тимчасові вистави, тим самим налагоджує взаємини через Іншого із собою. Так виявляється глибинна екзистенційна природа публічного простору і комунікативних навичок [1].

Наука – суб'єкт – комунікація формують гуманітарну тріаду, яка ставить однією з завдань – реалізувати епістемологічний інструментарій для ефективної та успішної практико-перетворюючої діяльності в сфері науки, культури, соціології, політики управління, освіти.

Один із фундаторів комунікаційної філософії Ю. Габермас наголошує на інтегративному розумінню соціальної реальності: він закликає до переорієнтації від інструментальних дій до комунікативних, що є певним переходом до постметафізичної рефлексії, яка ініціює трансформацію предмета разом із життєвим світом людини. В такому випадку, інтелектуальність розглядається як уособлення здатності до спілкування (комунікації) [7].

Мета та завдання полягають у розкритті специфіки гloserій епістемології щодо їхнього функціонування в соціальному вимірі, який тісно перетинається з феноменом публічності. Представити в статті різновиди експлікацій, які актуалізують свою присутність в науковому дослідженні, соціокультурному бутті, а саме – когнітивна експлікація, комунікаційна та морально-етична, комунікативно-діалогічна, інформаційна.

Методи. В рамках функціонування епістемології розрізняють наступні поняття як «куматоїд», «case studies», «абдукція» та теорія «артикуляції» Лоуренса Гроссберга. Дані поняття повинні стати абеткою сучасного фахівця в галузі гуманітарних методологій. Тому, важливо надати визначення для кожної категорії. У статті використовується дихотомія публічної сфери за Ю. Габермасом («сильна» – інституціональна: «слабка» – неформальна) [7]; визначення «публічного простору» Х. Арендт [1]. Також залучаються візії філософії науки (Т.Кун, І. Лакатос) [5;6]. В якості теоретико-концептуальної конструкції методологія епістемологічних досліджень базується на прийнятті наукового знання як інтерсуб'єктивного та деперсоніфікованого.

Традиційно епістемологічний формат знання структурується у таких концептах, як факт, теорія, закон. У соціальному вимірі (сфера публічності, державо-управлінський чинник, наукова складова) ці традиційні форми знання набувають особливого значення, вимагають уточнення та конкретизації. Як соціальне за своєю природою термін «знання» кристалізується у формах закону, принципу, теорії, теореми, тренду, ідеї тощо. Особливістю соціальної спрямованості в діяльності індивіда є поєднання гносеологічного (епістемологічного) та праксеологічного підходів. В умовах парадигмального підходу Т.Кун [3] пропонує розрізняти два види критики: раціональну – спирається на прийняті критерії раціональності і нераціональна – виникає в періоди

кризи (нестабільності), коли рішення стають залежними від авторитетів, «езотеричного» кола лідерів, які нав'язують своє розуміння раціональності. Особливість полягає в тому, що Т. Кун вважає доречним розглядати раціональність в контексті конкретних культурних часів; так, вона наповнюється прагматичним сенсом – людина доказує свою раціональність не посиланнями на «істинний розум», а успіхом своєї діяльності. Така діяльність набуває характерних ознак публічності. І саме публічний простір презентує індивіда в якості зустрічі з Іншим, через якого актуалізується сама особистість (Х. Арендт) [1].

Соціальна компонента і публічність утворюють хіазму особливого філософського «забарвлення». Згідно концепції Ю. Габермаса – публічність інтерпретується як феномен, в якому не стільки відбувається певна дія, скільки акцент спрямований на комунікацію, обмін інформацією. Крім того, публічність поділяється на два типи: «сильну» і «слабку» [7]. Для першого типу притаманні характеристики інституціональності, вона організована, наділена здатністю ухвалювати або/чи приймати рішення. Другий тип публічності – «слабкий» – має ознаки неформальної природи, неорганізованості, відкритості, спонтанності і плюралістичному характеру дій. Таким чином, публічність, завдяки глосарію філософії науки представляється відкритою мережею перетинаючих (об'єднуючих) професійних спільнот, маючих лабільні часові, соціальні, субстанціональні межі [5; 7].

В рамках функціонування епістемологічного навантаження розрізняють наступні поняття як «куматоїд», «case studies», «абдукція» та теорія «артикуляції» Лоуренса Гроссберга. Дані поняття повинні стати абеткою сучасного фахівця в галузі гуманітарних візій. Тому, важливо надати визначення для кожної категорії [2; 4; 5].

Отже, «куматоїд» (від грец. «хвиля») – певного роду плаваючий об'єкт, він відображає системне явище об'єктів і характеризується тим, що може з'являтися, виникати, а може зникати і розпадатися. Прикладами функціонування куматоїду стають структурні підрозділи (кафедри), наукові сектори, дослідницькі частини, соціальні групи. Наявність куматоїду є дуже дієвим механізмом щодо аналізу роботи групи, тому що він стимулює можливість набуття за короткий час нових комунікаційних зв'язків між суб'єктами спілкування; старі звички та схеми можуть також стрімко руйнуватися. Роль керівника посилюється – він повинен бути уважним спостерігачем і вміло передбачати зв'язки, які куматоїд зруйнує, як неплідні та не якісні, натомість, інші – посилить та підтримає їхній розвиток вже не тільки для обмеженої групи, а й для великих соціальних колективів. Наприклад, такі питання як обговорення стратегії університету, кафедри, наукового підрозділу, вибір тематики дослідження, розподіл відповідальних за різні види роботи проходять жорсткий відбір куматоїду. Слід акцентувати й на тому, що повністю куматоїд здатний до реалізації у відкритому середовищі, з наявністю плюральності (множинності) між всіма учасниками діалогу при обговоренні та прийнятті рішень. Таким чином, завдяки куматоїду розкривається управлінська компетентність керівника.

«Case studies» – ситуаційні дослідження, які вивчають локальні групові світогляди, ситуації, індивідуальні суб'єкти. Ситуаційна детермінація виступає невід'ємною складовою пізнавального компоненту. Розрізняють два типи ситуаційних досліджень: текстуальні та польові. Дані дослідження заключають в собі поняття «внутрішньої соціальності» як замкненою системи неявних передумов знання, яка складається під впливом специфічної для групи ситуації, форм діяльності й комунікації; тобто ситуаційні дослідження розкривають зміст системи знання в контексті конкретних умов, життєвих ситуацій. Дане поняття повинно стати постійним інструментом соціального гатунку, яке визначає зміст «brain storm». «Мозковий штурм» – показник відкритого полілогу, здатність народжувати якісні, креативні рішення, повага керівника до підлеглих, особливо, коли ефективно рішення пропонує безпосередньо підлеглий, а не начальник. З «case studies» щільно перетинається термін «абдукція».

«Абдукція» – визначається як умовиводи від емпіричних фактів до пояснюючої їх гіпотези. Дане поняття набирає обертів щодо свого використання у повсякденності та на практиці. Нема потреби доказувати важливість вміння керівника обґрунтовувати пропозиції, запити, вибирати за допомоги доказової бази рішення, які мають інтелектуальну спроможність, робити висновки,

логічно та послідовно аргументувати використання тих чи інших процедур. «Абдукція» показово демонструє наявність у керівника аналітичної складової, без якої неможливо одержати якісних управлінських рішень [4; 5].

Теорія «артикуляції» – визначається як конструювання одного набору відносин із іншого; це постійна боротьба за зміну композиції дій в межах змінюючогося балансу сил заради пересмислення можливостей, яке надається завдяки зміні контексту, тобто, самого визначення сфери відносин, в яку вмонтована практика. Концепція артикуляції актуалізує та розкриває процес налагодження зв'язку між практичними кроками та їх результатами, але в той же час має на меті той факт, що дії можуть мати, інші, нерідко непередбачувані наслідки. Втім, цінність таких артикуляцій полягає саме в наявності народження нових можливостей, реалізація яких створить умови для ефективного розв'язання різного штибу професійних проблем. Множинність та невизначеність щодо ідей є не забаганкою слабого, а виступає передумовою народження новації рішень, зазначав соціолог, історик та футуролог І. Валлерстайн. Практико-перетворювальна компетентність становить серцевину теорії артикуляцій.

Отже, дані поняття, які складають серцевину епістемологічної складової виступають як певні винахідники професійних культур, метою яких є представлення нових стратегій управління, що приймають участь у підтримуванні соціального порядку, який уособлюється як мережа каналів пошуку життєвих сенсів і трансляції відкритих формул налагодженої взаємодії професійних спільнот [3; 4].

Результати дослідження. Потенціал епістемологічних візій (вчень) характеризується високим ступенем залученості останніх у функціонування соціальної реальності організаційно, структурно, методологічно, наповнюючи публічний простір новими підходами при дослідженні комунікації соціальних груп, професійних спільнот тощо [2;4]. Саме тому, в умовах глобальних тектонічних зламів, які торкаються різних сфер суспільного буття людини та соціуму, набирає обертів мультидисциплінарні дослідження, до яких залучаються окремі розділи та напрямки наукових галузей.

У контексті сучасної публічності під парадигмою слід розуміти раціонально узгоджену (інтерсуб'єктивно та інституційно визначену) логіку діяльності певної сукупності суб'єктів. В умовах складних трансформацій суспільства і держави така методологічна єдність між соціально-необхідною спрямованістю діяльності загального суб'єкта змін (парадигмою) і способом особистісного розуміння змін (синтагмою) є досить актуальним завданням часу. Американський теоретик і практик управління Дж. Манс (James N. Muns) стверджує, що “парадигма – це приклад або модель, що демонструє узгодженість в способі сприйняття, осмислення, оцінювання та здійснення” врядування. Отже, парадигмою потрібно вважати типовий прояв або загальноприйнятну методологічну модель, що поділяється більшістю представників певної сфери діяльності, відтворює основні вимоги до взаємодії із певною предметною сферою та формує вимоги до активності суб'єкта.

На сьогодні за допомогою парадигми здійснюються такі функції:

- знання суб'єкта поєднуються із способом вирішення проблеми чи прийняття рішення;
- визначаються ціннісні пріоритети діяльності та шляхи їх досягнення;
- дається цілісна й послідовна відповідь на питання “що?” і “як?” робити для досягнення потрібного результату;
- використовуються апробовані попередньою практикою принципи і способи дії.

Таке розуміння дозволило розповсюдити парадигму в якості концептуально усвідомленої моделі діяльності та реформування означає змістовну єдність думки (прийнятої концепції), слова (проголошених цілей) і діла (практичних кроків реалізації) [2;3;4]

Модернізація публічного простору, його взаємини з концептами наукового знання розкриваються у наявності наступних експлікацій соціально гатунку [4;5]:

Когнітивна експлікація – вміння правильно сприймати інформацію, вибирати та формулювати цілі, здійснювати постановку завдань, формувати когнітивні моделі явищ та процесів, аналізувати їх та інтерпретувати отримані результати. Її реалізація пов'язана з функціонуванням парадигмальної теорії науки [3]. Наприклад, поліваріативність освітніх стратегій передбачає актуалізацію парадигми безперервності пізнання як освітньої візії XXI ст. сучасний освітній простір вимагає

функціонування інтегративного підходу, який уособлює в собі реалізацію схеми «знання – досвід – інновація», обов’язково долучаючи до цієї програми особистий стиль керівника ЗВО, його майстерність, яка допоможе себе реалізувати як професійна та компетентна людина.

Комунікативно-діалогічна експлікація розкривається як важливий компонент психологічної передумови до входження в соціокультурний, освітній простір. Вона детермінує комунікативні властивості індивіда, що сприяють спілкуванню, налагодженню спільної комунікації, здатна виявляти активність суб’єкта розмови, створювати особисту програму спілкування. Отже, комунікативна навичка – це здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; сукупність навичок та вмінь, необхідних для ефективного спілкування; ситуативна адаптивність і вільне володіння вербальними та невербальними засобами соціальної поведінки. Маючи спеціальну професійну підготовку керівники часто виявляються неготовими до налагодження взаємостосунків з підлеглими та допускають серйозні прорахунки в організації комунікативної діяльності. Як наслідок, серед труднощів, які відчують в реальному управлінському процесі чільне місце посідають комунікативні труднощі: невміння обирати оптимальний стиль спілкування, відсутність навичок і вмінь впливати на людей, недостатня увага до рівня сприятливості соціально-психологічного клімату у соціальній групі.

Інформаційна експлікація або «цифровий» компонент – існування та розвиток сучасної цивілізації неможливий без наявності «екранної культури», основу якої складають сучасні комп’ютерні технології. Вони постають втіленням особливого в – собі – і-для-себе-буття, втрачаючи залежність від людини, оскільки суб’єкт поринає в залежність від машини; ще, французький просвітник XVII ст. де Ламетрі визначав людину як «людину-машину», розкриваючи тісний зв’язок індивіда з розвитком наукової думки та технічним прогресом. Саме технологічні зміни детермінують нові форми комунікації в рамках функціонування інформаційного суспільства.

Інформаційний аспект можна представити як певну нарізну інфраструктуру всієї людської культури. Взаємозв’язки, що виникають між знанням та технологією, також пов’язані з методологічними засадами соціального, культурного, релігійного, ідеологічного відтворення, або соціального «мімезиса», за Аристотелем. У широкому контексті знання як частина пізнавальної діяльності суб’єкта має гносеологічний, аксіологічний, онтологічний, практико-перетворювальний модус [4]. Відкритий доступ до інформаційних ресурсів, з одного боку, народжує вектор транспарентності, наявності інтелектуальних послуг «тут і зараз», а з іншого боку – людина стикається з проблемою критичної рефлексії щодо великого об’єму інформації. Завдяки віртуальним мережам людина конструє реальність, свідомість, інтелектуальну сферу, винаходить внутрішні тенденції розвитку складних соціальних систем. Впливаючи локально на середовище публічної спрямованості в аспекті екранної культури, суб’єкт одночасно випробовує на собі вплив даного середовища, змінюючи пріоритети, норми поведінки та набуває нових ролей.

Новий погляд на оволодіння знанням завдяки веб-ресурсам став домінуючою темою, наприклад, одного із Всесвітніх економічних форумів, який проходить щорічно в Давосі (Швейцарія, 2014–2015). Учасники круглих столів, серед яких Б. Гейтс та інші інтелектуали, формували візію доступу до освітніх послуг у межах неформальних соціальних інституцій, а також виокремили проблему уніфікації визнання освітніх курсів, які слухач вибирає самостійно через on-line портали і дисципліни, які становлять базові стандарти освітніх шкіл, інститутів, університетів. Це стосується дистанційної моделі навчання, навчання в системі «scafe», on-line освітніх платформ. Певна річ, що такий формат доступу до освітніх послуг потребує якісних змін безпосередньо до педагогічних працівників. Фахівець має залишити авторитарну модель комунікації зі слухачем, а бути другом, називаючи, за Сократом, слухачів (студентів) – своїми друзями. Інформаційний компонент надає можливість майбутньому фахівцю успішно здійснювати професійну діяльність у сучасному інформаційному просторі. Це положення є одним з пріоритетних шляхів реформування освітньої галузі завдяки представленню нової концепції освіти через формування компетентностей (Закон України «Про вищу освіту», 2014 р.).

Спілкування в просторі публічних відносин, професійних спільнот, залучаючи глосарій епістемологічного спрямування – важливий інструмент здійснення основних управлінських

функцій: організації, мотивації, планування, контролю. Комунікація як функція управління, є інтегруючою складовою, що об'єднує ролі управління й ролі спілкування. Управлінська діяльність є специфічною формою ділового спілкування, а завдяки спілкуванню керівник «входить» у сферу ідей, думок членів фахового колективу, тобто управлінська діяльність здійснюється в умовах спільної активності, взаємодії та діалогу, а конструктивістське мислення пронизує суспільне буття, воно породжує когерентну взаємопов'язану природну та соціальну дійсність.

Висновки. Колись на одному з засідань ради компанії «Samsung» його очільником напередодні новорічних свят, було проголошено наступне побажання своїм співробітникам: «В новому році ви повинні бути готові до змін у всьому, окрім родини і дітей». Так, зміни – це постійний виклик, з яким постійно стикається людина, як розумна і творча особистість через природу, культуру, соціум. В решті, вона сама опиняється перед викликом вічних запитань до себе [2;4;5;7]. Зміни диктують потребу в саморозвитку та навчанню. Управління інтелектуальними ресурсами допоміжним чином пов'язаний з культуротворчим процесом, особливою складовою якого є розвиток та постійне удосконалення методологічного інструментарію. Отже, глосарій епістемологічної природи ініціює механізми розкриття свого потенціалу в наступних положеннях:

- формується нове сприйняття професійної спільноти та відношення к атрибутам повсякденності (символічним системам, культурним універсалиям, соціальним групам), тощо;
- відбувається звернення до професійної методології, яка створює умови для розвитку наукової, інженерної, педагогічної, публічної діяльності;
- виникає запит на залучення модулюючої онтології – перед фахівцем стоїть завдання вивчити взірці різноманітних видів, типів, форм, засобів та стилів мислення для пошуку та формування найбільш виваженого управлінського рішення;
- візії антропологічного і психологічного виднокола для розв'язання екзистенційних проблем.

Якщо розглядати знання як уособлення саду чи прихисток (притулок), необхідний людині в похилі роки, то, як зазначав Філіп Домер Стенхоп Честерфілд – англійський державний діяч та письменник, важливо не гаяти часу і встигнути посадити дерева, поки ще ми молоді, адже коли наступить старість, в нас не буде тіні, щоб заховатися від сонця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арендт Х. Становище людини /Арендт Х. Львів : Літо-пис, 1999. 256с.
2. Добронравова І. Практична філософія науки. Вид-во : Університетська книга, 2023. 352 с.
3. Кун Томас Структура наукових революцій. Київ : Port-Royal, 2000. 228 с.
4. Петрушенко В.Л. Гносеологія та епістемологія. Новий світ-2000, 2022. 200с.
5. Філософія науки і культури. Словник. За ред. Н. Хамітова. Вид-во КНТ, 2024. 438 с.
6. Lakatos Imre The methodology of scientific research programmes, Cambridge University Press 1980, 180p.
7. Habermas J. The Theory of Communicative Action. John Wiley and Sons Ltd.1986.512p.

REFERENCES

1. Arendt, Kh. (1999). Stanovyshche liudyny [Human condition] /Arendt Kh. Lviv: Lito-pys, 256s. [in Ukrainian].
2. Dobronravova, I. (2023). Praktychna filosofia nauky [Practical philosophy of science] . Vyd-vo: Universytetska knyha, 352 s. [in Ukrainian].
3. Kun, Tomas (2000). Struktura naukovykh revoliutsii [The structure of scientific revolutions]. Kyiv: Port-Royal. 228 s. [in Ukrainian].
4. Petrushenko, V.L. (2022). Hnoseolohiia ta epistemolohiia [Gnoseology and epistemology]. Novyi svit-2000. 200 s. [in Ukrainian].
5. Filosofii nauky i kultury. Slovnyk (2024). [Philosophy of science and culture. Dictionary]. Za red. N. Khamitova. Vyd-vo KNT. 438 s. [in Ukrainian].
6. Lakatos Imre The methodology of scientific research programmes, Cambridge University Press 1980, 180p.
7. Habermas, J. (1986). The Theory of Communicative Action. John Wiley and Sons Ltd. 512p.

Chernenko Volodymyr Oleksandrovych

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department of art Education and Humanitarian Disciplines
Kharkiv National Kotlyarevsky University of Arts
11, Kontytutsii sq., Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7413-3082

GLOSSARY OF EPISTEMOLOGY IN SOCIAL SPACE

Problem. *The global transformations of the 20th and early 21st centuries in the social space have more clearly than ever demonstrated the need to change the methods and forms of management of this industry and constantly increase the personal level of intellectual properties. The social construct faces crisis issues regarding the management methods involved. Therefore, there is a significant imbalance between the involvement of new approaches to managing public space and old authoritarian standards of management, which do not correspond to the paradigm of innovative development and prevent social institutions from effectively responding to new forms of socio-intellectual, managerial, and cultural risks.*

Purpose – *to analyze the specifics of the glossary of epistemology regarding their functioning in the social dimension, which closely intersects with the publicity phenomenon, and present in the article the types of explications that actualize their presence in scientific research, socio-cultural existence (cognitive explication, communicative and moral-ethical, communicative-dialogical, informative).*

Methods. *Within the framework of the functioning of epistemology, the following concepts are distinguished: “kumatoid”, “case studies”, “abduction”, and Lawrence Grossberg's theory of “articulation”. These concepts should become the alphabet of a modern specialist in humanitarian methodologies. That is why it is crucial to define each category. The article uses the dichotomy of the public sphere according to Y. Habermas (“strong” – institutional: “weak” – informal) and the definition of “public space” by H. Arendt. Visions of the philosophy of science (T. Kuhn, I. Lakatos) are also involved. As a theoretical and conceptual construct, the methodology of epistemological research is based on the acceptance of scientific knowledge as fundamentally intersubjective and depersonalized.*

Research results. *The author of the article proposes the formation of a new perception of the professional community and attitude towards the attributes of everyday life (symbolic systems, cultural universals, social groups), etc.;*

turning to a professional methodology that creates conditions for the development of scientific, social, pedagogical, and public activities;

involving modulating ontology, the specialist is tasked with studying patterns of various types, forms, means, and styles of thinking to find and form the most balanced management decision;

visions of anthropological and psychological perspectives for solving deep existential problems.

Key words: *paradigm, epistemology, public space, social being, explications, philosophy of science, culture.*

Дата надходження статті: 13.11.2025

Дата прийняття статті: 05.12.2025

Опубліковано: 29.12.2025